מקשה הגמרא: **קַשְׁיָא מְלִיקָה אַמְלִיקָה**, שבברייתא הראשונה שנינו שהמולק את העוף על חמץ פטור, ובברייתא השניה שנינו שחייב. וכן **קַשְׁיָא הַקְּטָרָה אַהַקְּטָרָה**, שבברייתא הראשונה שנינו שהמקטיר על חמץ חייב, ובשניה שנינו שפטור.

מתרצת הגמרא בדרך שאלה על המקשן: **וּלְטַעֲמָיךְ** – לטעמך שאתה בא להקשות סתירה בין הברייתות, **תֵּיקְשֵׁי לָךְ הֵיא גּוּפָא** – תיקשה לך דברי הברייתא השניה עצמה, **דְּקָתָנֵי** בתחילת הברייתא, אמרו לו חכמים לרבי יהודה, **לֹא אָמְרוּ** שחייב השוחט על החמץ **אֶלָּא בְּקִרְבַּן פֶּסַח בִּלְבַד** ולא בשאר קרבנות, **וַהֲדַר תָּנֵי** – וחזר התנא ושנה [בסיפא], **אֶחָד הַשּׁוֹחֵט וְאֶחָד הַזּוֹרֵק, וְאֶחָד הַמּוֹלֵק וְאֶחָד הַמַּזֶּה** חייב, ומליקה והזאה הם בעוף ולא בפסח, נמצאת הרישא של הברייתא סותרת לסיפא. **אֶלָּא** כדי לתרץ את הסתירה בין הברייתות צריך לומר, **דְּהָא וְהָא** – שתי הברייתות הם כדעת **רַבִּי שִׁמְעוֹן** במשנתנו, שפוטר שאר קרבנות בששחטם על החמץ בארבעה עשר ומחייב עליהם בששחטם על חמץ בתוך הפסח, וקושיית **מְלִיקָה אַמְלִיקָה לֹא קַשְׁיָא, כָּאן** – הברייתא הראשונה דיברה **בְּמוֹלֵק בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר**, כמפורש בה 'המולק את העוף בארבעה עשר', ולכך פטור, וכן הרישא של הברייתא השניה ששנינו בה 'לא אמרו אלא פסח בלבד' רבי שמעון אמרה, ומדובר בה בארבעה עשר, ובארבעה עשר לא חייב רבי שמעון אלא בקרבן פסח בלבד, **כָּאן** – הסיפא של הברייתא השניה מדברת **בְּמוֹלֵק בָּחוּלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד**, ולכך חייב על המליקה. **וְאִידִי וְאִידִי** – וברייתא זו וברייתא זו שתיהן כדעת **רַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא**.

ממשיכה הגמרא לתרץ את הקושיא השניה: **הַקְּטָרָה אַהַקְּטָרָה נַמִּי לֹא קַשְׁיָא, דְּתַנָּאֵי הִיא**, שתי הברייתות שנאום תנאים לדעת רבי שמעון, **דְּאִיכָּא דְּמַקֵּישׁ הַקְּטָרָה לִשְׁחִיטָה** – תנא זה [–של הברייתא הראשונה] דרש מכך שהסמיכה התורה אזהרה למקטיר שלא ילין את החלבים עד בוקר, לאזהרת שוחט לבל ישחוט על חמץ [**שנאמר** (שמות כג יח) 'לֹא תִזְבַּח עַל חָמֵץ דַּם זִבְחִי וְלֹא יָלִין חֵלֶב חַגִּי עַד בֹּקֶר'], ללמד שכשם שהשוחט מוזהר מלשחוט על חמץ, כך גם המקטיר מוזהר שלא להקטיר על חמץ. **וְאִיכָּא מַאן דְּלָא מַקֵּישׁ** – והתנא השני [–הברייתא השניה], לא דרש היקש זה, משום שבתורה נאמר 'לא תשחט' משמע שרק השוחט הוזהר על כך ולא המקטיר.

שנינו במשנה: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אַף** השוחט את **הַתָּמִיד וכו'** של בין הערבים בערב פסח על החמץ עובר בלא תעשה.

הגמרא מבררת את טעמו של רבי יהודה. שואלת הגמרא: **מַאי טַעֲמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה** שאסר לשחוט את התמיד על חמץ. משיבה הגמרא: **אָמַר לְךָ** רבי יהודה, **שנאמר** (שם) 'לֹא תִזְבַּח עַל חָמֵץ דַּם **זִבְחִי**', ומשמעות התיבה 'זבחי', **זֶבַח הַמְיוּחָד לִי, וּמַאי נִיהוּ** – ואיזהו קרבן מיוחד לה', **זֶה קרבן הַתָּמִיד, שנאמר בו** (במדבר כח ב) 'קרבני לחמי'.

שנינו במשנה: **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר הַפֶּסַח בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר וכו'** ששחטו על החמץ חייב, ושאר הזבחים בארבעה עשר פטור ובמועד חייב. הגמרא מבררת את טעמו של רבי שמעון. שואלת הגמרא: **מַאי טַעֲמָא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן** שיש איסור אף בשאר זבחים, ושזמן איסורם שונה מזמן איסורו של הפסח. משיבה הגמרא: **דִּכְתִיב** 'זִבְחֵי' 'זִבְחֵי' **תְּרֵי זִמְנֵי** – פעמיים נאמר 'זבחי', 'לֹא תִזְבַּח עַל חָמֵץ דַּם זִבְחִי' (שם), ו'לֹא תָלִין חֵלֶב חַגִּי עַד בֹּקֶר' (שם לד כה), וגורעין את האות יו"ד באחד מהם ומוסיפים אותו בשני, **וְקָרֵי בֵּיהּ** – וקוראים בו בפסוק אחד 'זֶבַח' בלשון יחיד דהיינו פסח, ובפסוק אחר 'זְבָחַי' בלשון רבים לרבות שאר זבחים. **וְלֵימָא הִלְכְתָא פָּלְגִינְהוּ רַחֲמָנָא מֵהֲדֵדֵי** – לשם מה חילק הכתוב את הפסח משאר הזבחים **וְלֹא כָּתַב** 'זְבָחַי' בפסוק אחד, שמשמעו בין פסח ובין שאר זבחים. אלא **לְמִימַר** – לומר, **בְּזִמַּן דְּאִיכָּא זֶבַח** – בארבעה עשר שיש קרבן פסח, **לֹא מַחֲיַיב אַזְבָּחַי** – אינו חייב על שאר קרבנות, **בְּזִמַּן דְּלֵיכָּא זֶבַח** דהיינו במועד, **מַחֲיַיב אַזְבָּחַי** – על שאר הקרבנות.

שנינו במשנה: **וּבַמּוֹעֵד** – השוחט את הפסח על החמץ במועד, אם שחטו **לְשֵׁמוֹ** – לשם פסח, **פָּטוּר וכו'** ממלקות, ואם שחטו שלא לשמו אלא לשם שלמים חייב.

הגמרא מבררת דין פסח ששחטו במועד שלא לשמו. מדייקת הגמרא: **מַתְנִי' דְּפֵירֵשׁ** בפיו ששוחט **שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ** אלא לשם שלמים, אז דינו כשלמים וחייב, **הָא** – אבל אם שחטו **סְתָמָא** – שלא חשב לשם פסח אבל לא כיון לשם שלמים, **פָּטוּר** משום 'לא תשחט', לפי שעדיין שם פסח עליו ופסח שלא בזמנו פסול, והרי זו שחיטה שאינה ראויה שאין חייבין עליה לדעת רבי שמעון. שואלת הגמרא: **אַמַּאי** – מדוע הוא פטור בששחטו סתם, הלא **פֶּסַח בְּשָׁאר יְמוֹת הַשָּׁנָה** כגון שהפריש שה לפסחו ואבד, והפריש שה אחר והקריבו, ואחר כך נמצא השה הראשון, **שְׁלָמִים חָיְין** – הרי הוא קרב בתורת שלמים, ואם כן היא שחיטה הראויה. האם **שְׁמַעַתְּ מִינַּהּ** – נשמע מכאן ונפשוט, **שפֶּסַח בְּשָׁאר יְמוֹת הַשָּׁנָה בָּעֵי עֲקִירָה** – צריך לעקור ממנו שם פסח, דהיינו שישחטנו בפירוש לשם שלמים, ואם שחטו סתם עדיין שם פסח עליו ושחיטתו פסולה.

משיבה הגמרא: **אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר נַמָּדָא**, תשובה זו שאני משיב, **נְזָרְקָה מִפֵּי חֲבוּרָה** – כולם הסכימו בה, **וְאָמְרוּ** לפרש את משנתנו, שלא מדובר שנדחה הפסח מפני שאבד, שבאופן זה אמנם אינו צריך עקירה, שסתמו עומד להקריבו לשלמים, אלא מדובר **כְּגוֹן שֶׁהָיוּ בְּעָלִים טְמֵאֵי מֵת** בארבעה עשר בניסן, **וְנִדְחִין לְפֶסַח שֵׁנִי, דְּסָתְמֵיהּ לְשׁוּם פֶּסַח קָאֵי** – שבאופן זה סתמו עומד להקריבו לקרבן פסח בפסח שני, לפיכך הוא צריך עקירה.

משנה

משנתנו מבארת את סדר הקרבת הפסח בחול ובשבת, הכוללת את תפקידי העם והכהנים, אופן עשיית העבודות [שחיטה, קבלה, זריקה, והקטרת האימורים], קריאת ההלל, ואופן הפשטת עור הפסח: **הַפֶּסַח נִשְׁחָט** – פסחי הציבור שבכל שנה ושנה, היו נשחטים **בְּשָׁלֹשׁ כִּתּוֹת** – שנחלק הציבור לשלש כתות [–קבוצות], וכל כת וכת שחטה והקריבה את פסחיה בפני עצמה בזה אחר זה, ואפילו היו הציבור מועטים ויכולים לשחוט כולם בבת אחת, מצוה להתחלק לשלש כתות זו אחר זו, **שֶׁנֶּאֱמַר** לגבי קרבן פסח שקרב במצרים (שמות יב ו), 'וְשָׁחֲטוּ **אֹתוֹ כֹּל קְהַל עֲדַת יִשְׂרָאֵל, קָהָל, וְעֵדָה, וְיִשְׂרָאֵל**', הרי שלש כתות. **נִכְנְסָה כַּת הָרִאשׁוֹנָה** עד **שֶׁנִּתְמַלְּאָה הָעֲזָרָה**, ואז **נָעֲלוּ** את **דַּלְתוֹת הָעֲזָרָה**.

כשהתחילו לשחוט את קרבן הפסח התחילו לקרוא את ההלל, ואז **תָּקְעוּ** הכהנים בחצוצרות **וְהֵרִיעוּ וְתָקְעוּ**, כלומר תקיעה תרועה ותקיעה.

המשנה מתארת את אופן עמידת הכהנים בשעת קבלת דם הפסח והולכתו למזבח: **הַכֹּהֲנִים עוֹמְדִים שׁוּרוֹת שׁוּרוֹת** ממקום שחיטת הפסח ועד למזבח, כדי לקבל את הדם ולהוליכו למזבח, **וּבְיָדֵיהֶם בְּזִיכֵי כֶסֶף** – כפות גדולות של כסף לקבל בהם הדם, **וְכֹהֲנִים** אחרים היו בידיהם **בְּזִיכֵי זָהָב**, והיו השורות עשויות באופן דלהלן, **שׁוּרָה שֶׁכּוּפְלָה כֶּסֶף כֶּסֶף** – שורה שעומדים הכהנים בה זה אחר זה, כולם עם בזיכי כסף בידם, **וְשׁוּרָה שֶׁכּוּפְלָה זָהָב זָהָב** – ושורה שהכהנים העומדים בה זה אחר זה, כולם בזיכי זהב בידם, **וְלֹא הָיוּ מְעוֹרָבִין** בזיכי כסף ובזיכי זהב באותה שורה, שכך נאה יותר. **וְלֹא הָיוּ לַבְּזִיכִין שׁוּלַיִם** [–תחתית רחבה], אלא היו חדים מלמטה, כדי שלא יוכלו להניחם על הריצפה, שחששו **שֶׁמָּא יַנִּיחוּם** הכהנים מידם כדי שיוכלו לקבל דם מפסח אחר, מתוך שהפסחים מרובים, וישכחום **וְיִקָּרֵשׁ הַדָּם** ולא יהיה ראוי עוד לזריקה.

המשנה מוסיפה לתאר את אופן הולכת הדם: **שָׁחַט יִשְׂרָאֵל** – אם רצה ישראל לשחוט את קרבן הפסח, רשאי, לפי שהשחיטה כשירה גם בישראל בכל הקרבנות, **וְקִבֵּל הַכֹּהֵן** את הדם בבזך מצואר הטלה, שכן מקבלת הדם ואילך המצוה בכהן. **נוֹתְנוֹ** – מקבל הדם נותן את הבזך שבו הדם **לַחֲבֵירוֹ** העומד על ידו בשורה, **וַחֲבֵירוֹ לַחֲבֵירוֹ**, עד שמגיע הבזך לכהן העומד סמוך למזבח, והוא זורק את הדם על המזבח, ולאחר מכן הוא מחזיר את הבזך הריקן לכהן הסמוך לו. וכל כהן וכהן העומד בשורה, **מְקַבֵּל** תחילה **אֶת** הבזך **הַמָּלֵא** בדם הפסח מיד חבירו הסמוך לו לצד מקבל הדם,

המשך בעמוד כד

וְאַחַר כָּךְ מַחֲזִיר אֶת הַבּוֹזֵךְ הָרִיקָן הַמּוּחזָר לוֹ מִן הַכֹּהֵן הַסְּמוּךְ לוֹ לְצַד הַזּוֹרֵק, וְחוֹזֵר חֲלִילָה, מְקַבֵּל אֶת הַבּוֹזֵךְ הַמָּלֵא וּמַחֲזִיר אֶת הָרִיקָן. וְהַכֹּהֵן הַקָּרוֹב אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ זוֹרְקוֹ זְרִיקָה אַחַת כְּנֶגֶד הַיְסוֹד – הָיָה זוֹרֵק אֶת הַדָּם עַל זְקִיפַת הַמִּזְבֵּחַ בְּמָקוֹם שִׁישׁ יְסוֹד תַּחְתָּיו, וְהַדָּם נוֹפֵל לַיְסוֹד.

יָצְתָה כַּת רִאשׁוֹנָה מִן הָעֲזָרָה, לְאַחַר שֶׁהִשְׁלִימָה אֶת הַקְרבַּת פִּסְחֶיהָ, וְנִכְנְסָה כַּת שֵׁנִיָּה לָעֲזָרָה, יָצְתָה שֵׁנִיָּה לְאַחַר שֶׁהִשְׁלִימָה אֶת הַקְרבַּת פִּסְחֶיהָ, וְנִכְנְסָה כַּת שְׁלִישִׁית שֶׁהִיא הַכַּת הָאַחֲרוֹנָה. כְּמַעֲשֶׂה הָרִאשׁוֹנָה – כְּמוֹ שֶׁנָּהֲגוּ בְּהַקְרבַּת הַפְּסָחִים שֶׁל הַכַּת הָרִאשׁוֹנָה, כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר, כָּךְ מַעֲשֶׂה הַשְּׁנִיָּה וְהַשְּׁלִישִׁית – כָּךְ נָהֲגוּ בְּהַקְרבַּת הַפְּסָחִים שֶׁל הַכַּת הַשְּׁנִיָּה וְהַשְּׁלִישִׁית.

קָרְאוּ אֶת הַהַלֵּל – כֹּל כַּת וְכַת כְּשֶׁהִתְחִילוּ לִשְׁחוֹט אֶת קָרְבָּנִיהָ, הָיְתָה קוֹרֵאת אֶת הַהַלֵּל. אִם גָּמְרוּ אֶת הַהַלֵּל וְנִשְׁאֲרוּ רַבִּים שֶׁעֲדַיִן לֹא שָׁחֲטוּ, שָׁנוּ – חָזְרוּ לִקְרוֹא אֶת הַהַלֵּל פַּעַם שְׁנִיָּה, וְאִם שָׁנוּ וְעֲדַיִן לֹא נִגְמְרָה שְׁחִיטַת פִּסְחֵי אוֹתָהּ כַּת, שָׁלְשׁוּ – קָרְאוּ אֶת הַהַלֵּל פַּעַם שְׁלִישִׁית, וְכֵן נָהֲגוּ בְּכַת הַשְּׁנִיָּה וְהַשְּׁלִישִׁית. אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא שָׁלְשׁוּ מִיכַּיָּיחֵם, כְּלוֹמַר מֵעוֹלָם לֹא אֵירַע שֶׁגִּמְרוּ לִקְרוֹא אֶת הַהַלֵּל בְּפַעַם הַשְּׁלִישִׁית, לְפִי שֶׁהָיוּ כֹּהֲנִים מְרוּבִּין וּזְרִיזִים בְּמַלְאכְתָּם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, מִיכַּיָּיחֵם שֶׁל כַּת שְׁלִישִׁית [–מֵעוֹלָם בְּהַקְרבַּת הַפְּסָחִים שֶׁל כַּת הַשְּׁלִישִׁית] לֹא הִגִּיעוּ אֲפִילּוּ בְּהַלֵּל הָרִאשׁוֹן לְפָרֵק 'אֲהַבְתִּי כִּי יִשְׁמַע ה'', מִפְּנֵי שֶׁעֲמָמָה מוּעָטִין – שֶׁמִּעֲטוּ אֲנָשִׁים הָיוּ בְּכַת שְׁלִישִׁית וְכִבֵּר סִיְּימוּ אֶת שְׁחִיטַת פִּסְחֵיהֶם.

כְּמַעֲשֶׂהוּ שֶׁל הַקְרבַּת הַפֶּסַח בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּחוֹל, כָּךְ מַעֲשֶׂהוּ בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת, שֶׁכֹּל סֵדֶר הַקְרבָּה דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת, אֶלָּא שֶׁהַכֹּהֲנִים הָיוּ מְרִיחִים אֶת הָעֲזָרָה גַּם בְּשַׁבָּת, וְדָבָר זֶה הָיָה שֶׁלֹּא בִּרְצוֹן חֲכָמִים שֶׁסִּבְּרוּ שֶׁאָסוּר לְהַדִּיחַ בְּשַׁבָּת אֲפִילּוּ בְּמִקְדָּשׁ, וּמַחְלוֹקְתָּם תִּתְבָּאֵר בַּגְּמָרָא.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כֹּהֵן הָיָה הַכֹּהֵן מְמַלֵּא מִדַּם הַתַּעֲרוֹבֶת – מֵהַדָּם שֶׁעַל הָרִצְפָּה שֶׁמְּעוֹרָב מִדַּם הַפְּסָחִים שֶׁנִּשְׁחְטוּ, וְזָרְקוֹ זְרִיקָה אַחַת עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, וְטַעֲמוֹ יִתְבָּאֵר בַּגְּמָרָא. וְלֹא הוֹדוּ לוֹ חֲכָמִים. לְאַחַר זְרִיקַת הַדָּם הָיוּ מְפַשִּׁיטִין אֶת עוֹר הַפֶּסַח כְּדֵי לְהוֹצִיא אֶת הָאֵימוּרִים וְלַהֲקְטִירָם. הַמִּשְׁנָה מַבְאֶרֶת אֶת אוֹפֶן הַפְּשִׁטַת הָעוֹר שֶׁל הַפֶּסַח: בֵּיצַד תּוֹלִין אֶת הַפֶּסַח וּמְפַשְּׁטִין אֶת עוֹרוֹ, אוּנְקְלִיּוֹת [–וְוִים שֶׁרֹאשֵׁיהֶם כְּפוּפִים לְמַעְלָה] שֶׁל בַּרְזֶל הָיוּ קְבוּעִים בַּכְּתָלִים שֶׁל הָעֲזָרָה, וְעַמּוּדִים שֶׁהָיוּ בְּבֵית הַמִּטְבָּחַיִם שֶׁבָּעֲזָרָה, שֶׁבָּהֶן תּוֹלִין אֶת הַפֶּסַח וּמַפְשִׁיטִין אֶת עוֹרוֹ. כָּל מִי שֶׁאֵין לוֹ מָקוֹם לְתָלוֹת וְלַהֲפְשִׁיט, שֶׁהָאוּנְקְלִיּוֹת הָיוּ תְּפוּסוֹת עַל יְדֵי אֲחֵרִים, מַקָּלוֹת דַּקִּים וַחֲלָקִים – מְקוֹלְפִים מַקְלִיפָתָם הָיוּ שָׁם – בָּעֲזָרָה, מַנִּיחַ אֶת הַמֶּקֶל עַל כְּתֵפוֹ וְעַל כָּתֵף חֲבֵירוֹ, וְתוֹלֶה אֶת הַפֶּסַח עַל הַמֶּקֶל, וּמַפְשִׁיט. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אַרְבָּעָה עָשָׂר בְּנִיסָן

שָׁחָל לִהְיוֹת בַּשַּׁבָּת וְאָסוּר לִתְקֹן וּלְהַחְלִיק אֶת הַמַּקְלוֹת בְּשַׁבָּת, הָיָה מַנִּיחַ יָדוֹ הַשְּׂמֹאלִית עַל כָּתֵף חֲבֵירוֹ הַיְמָנִית, וְיַד חֲבֵירוֹ עַל כְּתֵיפוֹ – וְכֵן חֲבֵירוֹ מַנִּיחַ אֶת יָדוֹ הַשְּׂמֹאלִית עַל כְּתֵיפוֹ הַיְמָנִית, וְתוֹלֶה אֶת הַפֶּסַח בְּגִידֵי אַרְכּוּבוֹתָיו עַל יָדוֹ וּמַפְשִׁיט בִּידוֹ הַשְּׁנִיָּה.

קָרָעוֹ – לְאַחַר שֶׁהִפְשִׁיט אֶת עוֹרוֹ שֶׁל קָרְבַּן הַפֶּסַח קָרַע אוֹתוֹ [–אֶת בְּהֶמֶת הַקָּרְבָּן בִּבְטְנָהּ], וְהוֹצִיא אֶת אֵימוּרָיו – אֶת הַחֲלָבִים הַקְּרֵבִים עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, נָתָנוֹ [–אֶת הָאֵימוּרִים] בַּמַּגִּים – בְּקֹעֲרָה שֶׁל כְּלֵי שָׁרֵת, וְהִקְטִירָן עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ.

כְּשֶׁחָל עֶרֶב פֶּסַח בְּשַׁבָּת, וְלֹא הָיוּ יְכוֹלִים לְטַלְטֵל וּלְהָבִיא אֶת פְּסָחִים בְּרְשׁוּת הָרַבִּים עַד לְבָתֵּיהֶם, נִקְבְּעוּ מְקוֹמוֹת לְכָל כַּת וְכַת שֶׁיִּשְׁהוּ שָׁם עִם פְּסָחִים עַד צֵאת הַשַּׁבָּת. הַמִּשְׁנָה מְפָרֶטֶת אֶת הַמְּקוֹמוֹת:

יָצְתָה כַּת הָרִאשׁוֹנָה לְאַחַר שֶׁקָּרְבוּ פְּסָחִים, וְיָשְׁבָה [–וְהִמְתִּינָה] לָהּ בָּהַר הַבַּיִת. וְכַת שֵׁנִיָּה לְאַחַר שֶׁקָּרְבוּ פְּסָחִים, יָצְאָה וְיָשְׁבָה בַּחֵיל – בֵּין הַסּוֹרֵג לְעֶזְרַת נָשִׁים, בְּתְחִלַּת עֲלִיַּת הַר הַבַּיִת. וְהַשְּׁלִישִׁית בְּמָקוֹמָהּ עוֹמֶדֶת – בָּעֶזְרָה, בְּמָקוֹם שֶׁשְּׁחָטוּ אֶת הַפֶּסַח, וְהָיוּ שׁוֹהִים שָׁם עַד צֵאת הַשַּׁבָּת, וְכִשֶּׁחָשְׁכָה וְיָצְאוּ שַׁבָּת, יָצְאוּ לְבֵיתָם וְצָלוּ אֶת פִּסְחֵיהֶן.

גמרא

בְּמִשְׁנָה שָׁנִינוּ שֶׁהַפֶּסַח נִשְׁחָט בִּשְׁלֹשׁ כִּתּוֹת. הַגְּמָרָא מְבָאֶרֶת כַּמָּה אֲנָשִׁים הָיְתָה כָּל כַּת מִּוֹנָה: אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֵין הַפֶּסַח נִשְׁחָט אֶלָּא בִּשְׁלֹשׁ כִּתּוֹת שֶׁל שְׁלֹשִׁים שְׁלֹשִׁים בְּנֵי אָדָם בְּכָל כַּת. מְבֹרֶרֶת הַגְּמָרָא: מַאי טַעְמָא – מַה הַטַּעַם שֶׁצָּרִיךְ שִׁיהְיוּ שְׁלוֹשִׁים אֲנָשִׁים בְּכָל כַּת. מְשִׁיבָה הַגְּמָרָא: 'קָהָל' וְ'עֵדָה' וְ'יִשְׂרָאֵל' – נֶאֱמַר לְגַבֵּי שְׁחִיטַת הַפֶּסַח (שמות יב ו) 'וְשָׁחֲטוּ אֹתוֹ כֹּל קְהַל עֲדַת יִשְׂרָאֵל', וּ'קְהָל' מִשְׁמָעוֹ עֲשָׂרָה, וְכֵן 'עֵדָה' מִשְׁמָעָהּ עֲשָׂרָה, וְגַם 'יִשְׂרָאֵל' הֵם עֲשָׂרָה, הֲרֵי שְׁלוֹשִׁים. אֶלָּא דְּמַסְפְּקָא לָן – מְסוֹפְקִים אָנוּ, אִי בִּכְּתַ אַחַת – אִם כַּוָּנַת הַתּוֹרָה לְהַשְׁמִיעֵנוּ שֶׁיִּהְיֶה הַפֶּסַח נִשְׁחָט כַּאֲשֶׁר יִהְיוּ שָׁם מִנְיַן שֶׁל קָהָל וַעֲדָה וְיִשְׂרָאֵל בְּיַחַד, דְּהַיְינוּ שְׁלוֹשִׁים אֲנָשִׁים בְּיַחַד, אִי – אוֹ שֶׁכַּוָּנַת הַתּוֹרָה שֶׁיִּשְׁחֲטוּ שָׁלֹשׁ כִּיתּוֹת בָּזֶה אַחַר זֶה. הִלְכָךְ מִסְפָּק בָּעֵינַן – צָרִיךְ שָׁלֹשׁ כִּתּוֹת שֶׁל שְׁלֹשִׁים שְׁלֹשִׁים בְּנֵי אָדָם, שֶׁבְּכָךְ מַמָּה נַפְשָׁךְ מְקַיְּים אֶת צִיּוּוּי הַתּוֹרָה, דְּאִי כַּוָּנַת הַתּוֹרָה שֶׁיִּהְיוּ קְהַל עֵדָה וְיִשְׂרָאֵל בְּכִתָּ אַחַת, הָא אֵיכָּא – יֵשׁ כָּאן שְׁלוֹשִׁים אֲנָשִׁים בְּכָל כַּת, וְאִי כַּוָּנַת הַתּוֹרָה לִשְׁלֹשׁ כִּיתּוֹת בָּזֶה אַחַר זֶה, הָא אֵיכָּא – יֵשׁ כָּאן שְׁלֹשׁ כִּתּוֹת בָּזֶה אַחַר זֶה.

מוֹסִיפָה הַגְּמָרָא: הִלְכָךְ – כֵּיוָן שֶׁהַטַּעַם שֶׁצָּרִיךְ בְּכָל כַּת שְׁלוֹשִׁים הוּא מֵהַסְּפֵק הַנִּזְכָּר, אִם כֵּן אֵין צוֹרֶךְ בְּתִשְׁעִים אֲנָשִׁים אֶלָּא בַּחֲמִשִּׁים נַמֵּי סָגֵיא – אַף בְּחֲמִשִּׁים דַּי, מְבֹרֶרֶת הַגְּמָרָא כֵּיצַד, דְּעַיְילִי תְּלָתִין וְעַבְדֵי – בַּתְּחִלָּה נִכְנָסִים שְׁלוֹשִׁים אֲנָשִׁים וְעוֹשִׂים כּוּלָּם פְּסָחִיהֶם, לְאַחַר מִכֵּן עַיְילִי עֲשָׂרָה – נִכְנָסִים עֲשָׂרָה נוֹסָפִים, וְנָפְקִי עֲשָׂרָה – וְיוֹצְאִים עֲשָׂרָה מֵאֵלּוּ שֶׁהִקְרִיבוּ כְּבָר, נִמְצָא שָׁגַם בְּכַת הַשְּׁנִיָּה יִשְׁנָם שְׁלוֹשִׁים אֲנָשִׁים. לְאַחַר שֶׁהִקְרִיבָה הַכַּת הַשְּׁנִיָּה, שׁוּב עַיְילִי עֲשָׂרָה – נִכְנָסִים עֲשָׂרָה, וְנָפְקִי עֲשָׂרָה – וְיוֹצְאִים עֲשָׂרָה, וּמַקְרִיבִים בְּנֵי הַכַּת הַשְּׁלִישִׁית, נִמְצָא שֶׁהִקְרִיבוּ אֶת הַפֶּסַח בִּשְׁלֹשׁ כִּתּוֹת וּבְכָל כַּת הָיוּ שְׁלוֹשִׁים אֲנָשִׁים.

שָׁנִינוּ בְּמִשְׁנָה: נִכְנְסָה כַּת רִאשׁוֹנָה וְכוּ', נִתְמַלְּאָה הָעֶזְרָה נָעֲלוּ דַּלְתוֹת הָעֶזְרָה. הַגְּמָרָא מְבִיאָה שֶׁנֶּחְלְקוּ אֲמוֹרָאִים בְּגִירְסַת הַמִּשְׁנָה: אִיתְּמַר – נֶאֱמַר בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ, אַבַּיֵי אָמַר, 'נָעֲלוּ' דַּלְתוֹת הָעֶזְרָה' תָּנַן [–שָׁנִינוּ בְּמִשְׁנָה], כְּלוֹמַר שֶׁנָּעֲלוּ מֵאֵלֵיהֶן בְּדֶרֶךְ נֵס. רָבָא אָמַר, 'נוֹעֲלִין דַּלְתוֹת הָעֶזְרָה' תָּנַן [–שָׁנִינוּ בְּמִשְׁנָה], כְּלוֹמַר שֶׁנָּעֲלוּ עַל יְדֵי אָדָם.

מְבֹרֶרֶת הַגְּמָרָא: מַאי בֵּינַיְיהוּ – מַה הַהֶבְדֵּל בֵּין שְׁתֵּי הַגִּירְסָאוֹת. מְשִׁיבָה הַגְּמָרָא: אֵיכָּא בֵּינַיְיהוּ – יֵשׁ הֶבְדֵּל בֵּינֵיהֶם לְגַבֵּי מֻכְתָּמֵךְ אֲנִיָּפָא – אִם רְשָׁאִים לִסְמוֹךְ עַל נֵס. אַבַּיֵי אָמַר 'נִנְעֲלוּ' תָּנַן, וְכָל זְמַן שֶׁלֹּא נִנְעֲלוּ מֵאֵלֵיהֶן, כַּמָּה דְּעַיְילוּ מַעֲלוּ – כְּמָה שֶׁנִּכְנְסוּ מְנִיחִים אוֹתָם לְהִכָּנֵס, וְקָמְכִינַן אֲנִיָּפָא – וְסוֹמְכִים עַל הַנֵּס וְלֹא חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא יִבָּנְסוּ כּוּלָּם וְלֹא יִשָּׁחֵט הַפֶּסַח בִּשְׁלֹשׁ כִּיתּוֹת. וְרָבָא אָמַר 'נוֹעֲלִין' תָּנַן, וְלֹא קָמְכִינַן אֲנִיָּפָא – וְאֵין סוֹמְכִים עַל הַנֵּס, שְׁמוּטָל עָלֵינוּ לִנְעוֹל אֶת הַדְּלָתוֹת, כְּדֵי שֶׁיִּהְא הַפֶּסַח רָאוּי לְהִישָּׁחֵט בִּשְׁלֹשׁ כִּיתּוֹת.

מוֹסִיפָה הַגְּמָרָא לְבָאֵר שֶׁכְּשֶׁם שֶׁנֶּחְלְקוּ אַבַּיֵי וְרָבָא בְּמִשְׁנָתֵנוּ בְּעִנְיַן נְעִילַת הַדְּלָתוֹת, כָּךְ יֵשׁ חֲלוּקִים בְּמִשְׁנָה אַחֶרֶת שֶׁנִּזְכַּר בָּהּ עִנְיַן זֶה: וְהָא דְּתָנַן (עדויות פ"ה מ"ו), אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, חַס וְשָׁלוֹם לוֹמַר שֶׁעַקְּבָיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל נִתְנַדָּה [–הוּטַל עָלָיו חֵרֶם], שֶׁאֵין הָעֶזְרָה נִנְעֶלֶת עַל כָּל אָדָם בְּיִשְׂרָאֵל בְּחָכְמָה וּבִירְאַת חֵטְא כַּעֲקַבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל – כְּשֶׁנִּנְעֲלָה הָעֶזְרָה בְּעֶרֶב פֶּסַח כְּשֶׁהָיָה בָּהּ קָהָל גָּדוֹל וְרַב, לֹא הָיָה בָּהֶם אָחָד שֶׁגָּדוֹל בְּחָכְמָה וּבִירְאַת חֵטְא כְּמוֹתוֹ. מְבָאֶרֶת הַגְּמָרָא: אַבַּיֵי מְתָרֵץ [–מְפָרֵשׁ] מִשְׁנָה זוֹ לְטַעֲמֵיהּ – לְשִׁיטָתוֹ, וְרָבָא מְתָרֵץ לְטַעֲמֵיהּ – לְשִׁיטָתוֹ. אַבַּיֵי מְתָרֵץ לְטַעֲמֵיהּ, אֵין בָּעֶזְרָה כְּשָׁעָה שֶׁנִּנְעֲלָה' מֵאֵלֶיהָ עַל כָּל אָדָם בְּיִשְׂרָאֵל, מִי שֶׁגָּדוֹל בְּחָכְמָה וּבִירְאַת חֵטְא כְּעַקְּבָיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל. רָבָא מְתָרֵץ לְטַעֲמֵיהּ, אֵין בָּעֶזְרָה כְּשָׁעָה שֶׁנּוֹעֲלִין אוֹתָהּ' עַל כָּל יִשְׂרָאֵל, בְּחָכְמָה וּבִירְאַת חֵטְא כַּעֲקַבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל.

הַגְּמָרָא מְבִיאָה עוֹד שְׁתֵּי עוֹבְדוֹת בְּעִנְיַן הַקְּהָל הֶרֵב שֶׁנֶּאֱסַף בְּעֶרֶב פֶּסַח: תָּנוּ רַבָּנָן בְּבְרַייְתָא, מֵעוֹלָם לֹא נִתְמַעֵט [–נִדְחַק וְנִדְרַס] אָדָם בָּעֶזְרָה בְּעֶרֶב פֶּסַח, עַל אַף הָמוֹן הָעָם שֶׁהָיוּ שָׁם. חוּץ מִפֶּסַח אֶחָד שֶׁהָיָה בֵּימֵי הִלֵּל, שֶׁנִּתְמַעֲטוּ בּוֹ זְקֵנִים אֶחָד, וְהָיוּ קוֹרְאִין אוֹתוֹ פֶּסַח מְעוּכִין, עַל שֵׁם שֶׁהִתְמַעֵךְ בָּהּ אָדָם.

תָּנוּ רַבָּנָן בְּבְרַייְתָא, פַּעַם אַחַת בִּיקֵּשׁ אַגְרִיפַּס הַמֶּלֶךְ לִיתֵּן עֵינָיו בְּאוּכְלוֹסֵי יִשְׂרָאֵל, כְּלוֹמַר בִּיקֵּשׁ לֵידַע מִסְפָּרָם. אָמַר לֵיהּ לְכֹהֵן גָּדוֹל, תֵּן עֵינֶיךָ בְּפִסְחִים לְמִנּוֹת כַּמָּה נִשְׁחְטוּ. נָטַל הַכֹּהֵן גָּדוֹל כּוּלְיָא [–כְּלִיָּה] מִכָּל אֶחָד מֵהַפְּסָחִים וּמָנָה אוֹתָם, וְנִמְצְאוּ שָׁם שִׁשִּׁים רִיבּוֹא [–שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף] זוּגֵי כְּלָיוֹת, שֶׁהֵם מֵאָה וְעֶשְׂרִים אֶלֶף כְּלָיוֹת, כְּפִלַּיִם כְּיוֹצְאֵי מִצְרַיִם שֶׁהָיוּ שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף (שמות יב לז), חוּץ מִטְּמֵאִים וְשֶׁהָיָה בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה – וּמִנַּיִן זֶה אֵינוֹ כּוֹלֵל אֶת הַטְּמֵאִים וְשֶׁהָיוּ בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה שֶׁלֹּא הִקְרִיבוּ קָרְבַּן פֶּסַח. וְאֵין לְךָ כָּל פֶּסַח וָפֶסַח שֶׁלֹּא נִטְּנוּ עָלָיו יוֹתֵר מֵעֲשָׂרָה בְּנֵי אָדָם, נִמְצָא שֵׁשׁ בִּישְׂרָאֵל לְכָל הַפָּחוֹת פִּי עֲשָׂרָה מִמִּנְיַן הַפְּסָחִים הַנִּזְכָּר. וְהָיוּ קוֹרְאִין אוֹתוֹ – אֶת הַפֶּסַח שֶׁל אוֹתָהּ שָׁנָה, פֶּסַח מְעוּבִּין – מִלְּשׁוֹן עֲבוֹת, עַל שֵׁם שֶׁהָיָה בּוֹ עַם רַב.

הַגְּמָרָא מְבָרֶרֶת כֵּיצַד הוֹתַר לְבִטּוּל כּוּלְיָא מִכָּל פֶּסַח. שָׁנִינוּ בְּבְרַייְתָא: נָטַל כּוּלְיָא מִכָּל פֶּסַח. מַקְשֶׁה הַגְּמָרָא: הָא בָּעֵי אַקְטוֹרֵי – הַלֹּא הַכְלָיָה הִיא חֵלֶק מִן הָאֵימוּרִים שֶׁחוֹבָה לְהַקְטִירָם, וְאֵיךְ נִטְלָה. מְתָרֶצֶת הַגְּמָרָא: דְּהַדַּר מַקְטַר לְהוּ – לְאַחַר שֶׁמָּנָה אֶת הַכְּלָיוֹת חָזַר וְהִקְטִירָם.

מַקְשֶׁה הַגְּמָרָא: וְהָכְתִיב (ויקרא ג יא) לְגַבֵּי קָרְבַּן שְׁלָמִים, 'וְהִקְטִירוֹ' בִּלְשׁוֹן יְחִידָ, כְּדֵי לִלְמֹד שֶׁלֹּא יַעֲרֹב חֶלְבָּיו שֶׁל זֶה בָּזֶה, אֶלָּא יְקַטֵּר אֵימוּרֵי כָּל קָרְבָּן וְקָרְבָּן לְבַדָּם, וְאֵיךְ הִקְטִיר בְּסוֹף אֶת כָּל הַכְּלָיוֹת כְּאֶחָד. מְתָרֶצֶת הַגְּמָרָא: דְּהַדַּר מַקְטַר לְהוּ חֲדָא חֲדָא – שֶׁחָזַר וְהִקְטִיר אֶת הַכְּלָיוֹת אַחַת אַחַת.

חוֹזֶרֶת הַגְּמָרָא וּמַקְשָׁה: וְהָתַנְיָא – וְהֲלֹא שָׁנִינוּ בְּבְרַייְתָא, מִמַּה שֶׁנֶּאֱמַר (שם ג טז) 'וְהִקְטִירָם' בִּלְשׁוֹן רַבִּים לְמַדְנוּ שֶׁיְּהֵא כּוּלּוֹ בְּאֶחָד – שֶׁכָּל הָאֵימוּרִים שֶׁל כָּל קָרְבָּן יוּקְטְרוּ כְּאֶחָת, וְאֵיךְ הִפְרִיד אֶת הַכְּלָיָה מִשְּׁאָר הַחֲלָבִים. מְתָרֶצֶת הַגְּמָרָא: אֶלָּא תִּפְּסָהּ בְּעַלְמָא – הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל תָּפַס אֶת הַכְּלָיוֹת רַק תְּפִיסָה מוּעֶטֶת, דְּשָׁקֵיל מִינַּייְהוּ – שֶׁנָּטַל אוֹתָם מֵהַבְּהֵמוֹת בְּשָׁעָה שֶׁהוֹצִיא אֶת הָאֵימוּרִים, כָּל כְּלָיָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ, עַד דְּיָהֲבִין לֵיהּ מִידֵי אַחֲרִינָא – עַד שֶׁנִּתְּנוּ לוֹ אֵיזֶה דָּבָר כְּנֶגֶד הַכְּלָיָה לְסַמֵּן אֶת מְנִינָהּ, כְּגוֹן אֶבֶן אוֹ פּוֹל, וּמִיָּד הָיָה מַקְטִירָהּ עִם שְׁאָר הַחֲלָבִים.

שָׁנִינוּ בְּמִשְׁנָה: כֹּהֲנִים עוֹמְדִין שׁוּרוֹת שׁוּרוֹת וְכוּ' שׁוּרָה שְׁבוּלָה בְּסַף, שׁוּרָה שְׁבוּלָה זָהָב וְהוּ. מְבֹרֶרֶת הַגְּמָרָא: מַאי טַעְמָא – מַדּוּעַ עָשׂוּ כָּל הַשּׁוּרָה שֶׁל זָהָב אוֹ שֶׁל כֶּסֶף. אִילֵּימָא דִּילְמָא שָׁקְלִי דְּדַהֲבָא וּמְעַיְילִי דְּכַסְפָּא – אִם מַחְשָׁשׁ שֶׁמָּא יַחְזִיר הַכֹּהֵן מִזֶּרֶק שֶׁל זָהָב רֵיק וְיִקַּבֵּל מִזֶּרֶק מָלֵא שֶׁל כֶּסֶף, וְיֵשׁ בְּכַךְ מִשּׁוּם 'מוֹרִידִין בְּקוֹדֶשׁ', אִם כֵּן קַשְׁיָא, הָכָא נַמֵּי – גַּם בְּשׁוּרָה שְׁבוּלָה זָהָב אוֹ כֶּסֶף נַחְשׁוֹשׁ דִּילְמָא שָׁקְלִי דַּר מָאתָן וּמְעַיְילִי דַּר מָאָה – שֶׁמָּא יַחְזִיר מִזֶּרֶק רֵיק שִׁשִּׁים מָאתַיִם וְיִקַּבֵּל מִזֶּרֶק מָלֵא שִׁשִּׁים מָאָה, וְיֵשׁ בְּכַךְ הוֹרָדָה בִּקְדוּשָׁה, אֶלָּא מוֹכַח שְׁאִין זֶה נֶחְשָׁב 'מוֹרִידִין בְּקוֹדֶשׁ', אֶלָּא הַטַּעַם שֶׁכָּל הַשּׁוּרָה הָיְתָה מְאוּתָּו מִין, דְּהָכִי שַׁפִּיר טָפֵי – שִׁיעוּר אֶחָד יוֹתֵר נָאֶה וְכָבוֹד לָעֲבוֹדָה.

המשך בעמוד כח

שנינו במשנה: וְלֹא הָיוּ לַבְּוִיכִין שׁוּלַיִם וכו'. הגמרא מביאה ברייתא בענין זה: תָּנוּ רַבָּנָן בברייתא, כָּל הַבְּוִיכִין שֶׁבַּמִּקְדָּשׁ לֹא הָיוּ לָהֶן שׁוּלַיִם, מהטעם המבואר במשנה (לעיל ע"א) שמא יקרוש הדם ויפסל, חוץ מִבְּוִיבֵי לְבוֹנָה שֶׁל לֶחֶם הַפָּנִים – שני בזיכים שבכל אחד מהם היו נותנים קומץ לבונה ומניחים אותם על השולחן סמוך ללחם הפנים, שאם לא היה להם שוליים לעמוד בעצמם, יש לחוש שֶׁמָּא יַנִּיחוּם וישענום על דפנות הלחם [שהרי הלחם היה עשוי באופן ששנים מדפנותיו היו נכפפים כלפי מעלה לגובה טפחיים כמבואר במנחות (צה: צו.)] וְיִפָּרְסוּ [–וישבר] הַלֶּחֶם.

שנינו במשנה: שָׁחַט יִשְׂרָאֵל וְקִבֵּל הַכֹּהֵן וכו'. מקשה הגמרא: לֹא סָגְיָא דְּלָאו יִשְׂרָאֵל – וכי לא די והגון אם לא ישחוט ישראל אלא כהן. מתרצת הגמרא: הוא הדין שהכהן יכול לשחוט, אלא דְּהֵיא גּוּפָא קָא מַשְׁמַע לַן – הלכה זו עצמה משמיענו התנא, דִּשְׁחִיטָה בְּזָר [–בישראל] כָּשֵׁירָה. ומה ששנינו 'וְקִבֵּל הַכֹּהֵן', הָא קָמַשְׁמַע לַן – דבר זה משמיענו התנא שמַּקַּבָּלָה וְאֵילֵךְ, מִצְוַת כְּהוּנָּה – כל עבודות הקרבן שמקבלת הדם ואילך [כגון עבודת הולכה וזריקה], מצותן להיעשות על ידי כהנים, ואם נעשו בזר נפסל הקרבן.

שנינו במשנה: נוֹתְנוֹ לַחֲבֵירוֹ וחבירו לחבירו עד שמגיע למזבח. ארבע עבודות נעשו בדם הקרבן, שחיטה, קבלת הדם, הולכת הדם למזבח וזריקתו (זבחים יג.). הגמרא דנה בענין הולכת הדם באופן שלא הלך הכהן ברגליו אם נתקיימה בכך עבודת הולכה. מדייקת הגמרא: שָׁמַעְתְּ מִינָּהּ – ממה שטרח התנא להשמיענו אופן ההולכה שנתנו לחבירו וחבירו לחבירו, ולא כתב סתם שהוליכו הכהן למזבח, כמו שכתב 'קבלו הכהן', בודאי בא להשמיענו שהוֹלָכָה שֶׁלֹּא בָרֶגֶל [–שהכהן מקבל הדם העביר את הדם לידי הכהן הזורק בלא שהילך ברגליו] הָוְיָא [–הרי היא] הוֹלָכָה. דוחה הגמרא: דְּיִלְמָא הוּא נָיֵיד פּוּרְתָא – שמא הניע הכהן את רגליו מעט, ולעולם הולכה שלא ברגל אינה הולכה.

מקשה הגמרא: וְאֶלָּא מַאי קָא מַשְׁמַע לַן – אם כן מה בא התנא להשמיענו באריכות לשון זו. מתרצת הגמרא: הָא קָמַשְׁמַע לַן – דבר זה משמיענו, ש'בְּרֶב עָם הַדְרַת מֶלֶךְ' (משלי יד כח) – כשהמצוה נעשית על ידי רבים, יש בכך יותר הידור וכבוד הקדוש ברוך הוא, ולפיכך התעסקו כל הכהנים בעבודת הפסח.

שנינו במשנה: קִבֵּל אֶת הַבזך הַמְּלֵא וּמָזַר אֶת הֶרִיקָן וכו'. מדייקת הגמרא: תחילה מקבל הכהן את המזרק המלא ואחר כך מחזיר את הריקן שבידו השניה, אֲבָל אִיפָּכָא לֹא – לא יעשה באופן הפוך, שיחזיר תחילה את הריקן ואחר כך יקבל את המלא, דין זה מְסַיַּיע לֵיהּ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ, דְּאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ, אֵין מַעֲבִירִין עַל הַמִּצְוֹת – משבאה המצוה לידו צריך מיד לקיימה ולא לעבור ממנה, לפיכך משהושיט לו הכהן את המלא צריך מיד לקבלו, שהרי קבלת הבזך המלא מצוה היא.

שנינו במשנה: כֹּהֵן הַקָּרוֹב אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ וכו' זורקו זריקה אחת כנגד היסוד. הגמרא מבארת מי התנא של משנתנו. מבררת הגמרא: מַאן – מי הוא התַּנָּא של משנתנו הסובר שדם פֶּסַח ניתן בְּזְרִיקָה מרחוק ולא בשפיכה [–שמקרב הבזך לדופן המזבח ושופך בנחת]. משיבה הגמרא: אָמַר רַב חִסְדָּא, רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי הִיא. דְּתַנְיָא בברייתא, רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר, נאמר בענין הקרבת בכור בהמה (במדבר יח ז) 'אַךְ בְּכוֹר שׁוֹר וגו' אֶת דָּמָם תִּזְרוֹק עַל הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת חֶלְבָּם תַּקְטִיר', ויש לדייק מכך ש'דָּמוֹ' לֹא נֶאֱמַר בלשון יחיד אֶלָּא 'דָּמָם' בלשון רבים, אף שהכתוב עוסק בקרבן בכור לבדו, וכן 'חֶלְבּוֹ' לֹא נֶאֱמַר בלשון יחיד אֶלָּא 'חֶלְבָּם' בלשון רבים, שמדובר בכמה קרבנות, לְמַד עַל בְּכוֹר, וּמַעֲשֶׂה בהמה וּפֶסַח, שלא מצינו להם בשום מקום בתורה מתן דמים ואימורין למזבח, שֶׁאֵף הֵן טְעוּנִין מַתַּן דָּמִים וְאִימּוּרִין לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ. ומכך שרבי יוסי הגלילי דרש לרבות מתן דם בקרבן פסח מפסוק זה הנאמר בבכור, ומלשון 'תזרוק' האמור בו, יש ללמוד שלדעתו ניתן דם הפסח בזריקה ולא בשפיכה, ונמצא שמשנתנו הסוברת שדם הפסח ניתן בזריקה היא כדעת רבי יוסי הגלילי.

הגמרא מבארת את מקור הדין שצריך ליתן את הדם כנגד היסוד, כמו ששנינו במשנה 'זורקו זריקה אחת כנגד היסוד'. מבררת הגמרא: מְנָלַן דְּטָעוּנִין יְסוֹד – מנין שדם הפסח, ניתן דווקא על דופן המזבח שיש יסוד תחתיו. משיבה הגמרא: אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אָתְיָא – דבר זה נלמד בגזירה שוה 'זְרִיקָה' 'זְרִיקָה' מִקרבן עוֹלָה, כְּתִיב הָכָא [–כאן] בפסוק המלמד שבכור מעשר ופסח טעונין מתן דמים, 'אֶת דָּמָם תִּזְרוֹק עַל הַמִּזְבֵּחַ', וּכְתִיב הָתָם [–שם] בעולה (ויקרא א יא) 'וְזָרְקוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת דָּמוֹ עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב', מָה עוֹלָה טְעוּנָה יְסוֹד [כפי שיבואר בסמוך], אַף פֶּסַח נַמִּי טָעוּן יְסוֹד.